

KS. KRZYSZTOF KONECKI*

WŁOCŁAWEK–TORUŃ

Ks. Janusz Stańczuk, Stanisław Piotrowski. *Kapłan*Harczer*Wychowawca. Pastoralne aspekty wychowania dzieci i młodzieży w pismach i działalności ks. Stanisława Piotrowskiego (1912–1998)*, Wydawnictwo Sióstr Loretanek, Warszawa 2013, ss. 353.

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2015.032>

Wychowanie dzieci i młodzieży jest podstawowym prawem i obowiązkiem rodziców, wspomaganych przez liczne instytucje, pośród których należy wymienić przede wszystkim Kościół i szkołę. Kościół, założony z woli Chrystusa i posłany do świata, w każdej epoce szuka najlepszych sposobów wypełniania swojej misji, także misji wychowawczej, która stanowi fundament drogi do osiągnięcia najważniejszego celu człowieka, jakim jest zbawienie. Deklaracja „Gravissimum educationis” Soboru Watykańskiego II pośrednio wzywa do stworzenia pastoralnej wizji wychowania, którą można określić jako funkcję wychowania Kościoła. Podaje równocześnie podstawowe wskazania na temat roli Kościoła w procesie wychowania. Papież Jan XXIII postulował, aby Ojcowie soborowi wypracowali nowe metody i formy głoszenia niezmiennych prawd ewangelii, dogmatów i zasad wiary. Kościół, biorąc czynny udział w rozwoju świata

---

* Ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki jest kierownikiem Katedry Teologii Praktycznej na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu oraz założycielem i redaktorem naukowym „Teologia i Człowiek”.

i w procesie wychowania kolejnych pokoleń, musi łączyć niezmiennie zasady wiary i moralności z poszukiwaniem nowych metod i środków przepowiadania. Dziedziną naukową wspomagającą Nauczycielski Urząd Kościoła w tym przedmiocie jest teologia pastoralna, która – mówiąc najogólniej – opierając się na analizie konkretnej terażniejszej sytuacji Kościoła i postawionej diagnozie prowadzi do wypracowania nowych metod wychowawczych, koncepcji duszpasterskich i form działania. Skutkuje ona umiejętnością oceniania i rozwiązywania konkretnych problemów i sytuacji duszpasterskich w zgodzie z teologicznymi zasadami i dla dobra dzieła zbawczego w terażniejszym Kościele.

Prekursorem współczesnego pojmowania teologii pastoralnej był ks. Stanisław Piotrowski (1912–1998), prezbiter diecezji włocławskiej. Z powodzeniem można go zaliczyć do grona tych duszpasterzy dzieci i młodzieży, którzy poszukiwali nowych metod duszpasterskich i wcielali je w życie. Przez większą część swego kapłańskiego życia pracował na styku dwóch rzeczywistości: refleksji teologicznej i praktycznego duszpasterstwa. Zarówno w działalności wychowawczej, jak i w twórczości naukowo-literackiej księdza Piotrowskiego można dostrzec nieczęsto spotykane zjawisko umiejętnego połączenia teorii pastoralnej i praktyki duszpasterskiej. Dobrze się więc stało, że jego osoba i dzieło zostały omówione i utrwalone w formie dysertacji naukowej. Przedstawiona mi do recenzji rozprawa jest właśnie potrzebną próbą całościowego przedstawienia pogłębionej, naukowej refleksji nad twórczością naukową i literacką oraz działalnością duszpasterską ks. S. Piotrowskiego, które mogą się okazać wzbogacające i pomocne dla współczesnych planów i koncepcji pastoralno-wychowawczych. Dysertacja może stanowić świadectwo i zachętę dla osób, które w aktualnych warunkach przemian społeczeństwa polskiego pragną stosować optymalne, sprawdzone metody pracy wychowawczej, a jednocześnie nieustannie poszukiwać nowych form i zadań dla swojej posługi.

Recenzowana praca jest również w pewnym sensie wypełnieniem duchowego testamentu ks. infułata Piotrowskiego, który wielokrotnie podkreślał, że wiedzę zdobytą dzięki studium każdej teologii, pastoralnej zaś szczególnie, należy wykorzystać w pracy duszpasterskiej. W ten sposób zostaje dowartościowany i wykorzystany trud i dorobek badań naukowych teologów. Sam tego był żywym przykładem. Przywołuję tutaj

tę myśl ks. Piotrowskiego ze szczególnym interesem, ponieważ wszyscy zauważamy, z jak wielkim oporem przychodzi wdrażać nowe teorie pastoralne czy treści liturgiczne w rozwiązania praktyczne w Kościele i jak ciągle jeszcze ten wielki potencjał myśli teologicznej jest niedostatecznie wykorzystywany w duszpasterstwie. Należy żywić nadzieję, że w obliczu coraz większych trudności w przekazywaniu wiary chrześcijańskiej młodemu pokoleniu gorliwość, entuzjazm i pomysłowość duszpasterska księdza Stanisława Piotrowskiego staną się szansą owocnej i skutecznej inspiracji do kapłańskiego działania.

Licząca 353 stron tekstu rozprawa opracowana została zgodnie z wymogami i zasadami sztuki edytorskiej. W aspekcie strukturalnym składa się ze spisu treści, wykazu stosowanych skrótów, wstępu, podzielonych na paragrafy pięciu rozdziałów problemowych, zakończenia oraz bibliografii. Spójną strukturę tworzą następujące rozdziały: Działalność pastoralna ks. infułata Stanisława Piotrowskiego; Kaznodziejstwo i katecheza w pośrednictwie zbawczym Kościoła; Słowo i pióro w służbie Ewangelii; Misja kapłańska w duszpasterstwie dzieci i młodzieży; Misja pasterska w dziele wychowania dzieci i młodzieży.

Podkreślając korzyści wynikające z przyjęcia takiej struktury pracy, chciałbym jednocześnie zaznaczyć, że autor wykorzystał w pracy bardzo bogatą bibliografię. Jej wykaz umieszczony na 26 stronach jest dowodem znajomości źródeł, tj. przede wszystkim dokumentów soborowych, wypowiedzi papieży, nauczania Kościoła lokalnego oraz dzieł ks. Stanisława Piotrowskiego. Oprócz bibliografii źródłowej w wykazie znajdujemy bogaty zbiór literatury przedmiotu, na który składają się książki, opracowania i artykuły na temat ks. infułata. Przegląd bibliografii pozwala też ocenić spektrum problemów interesujących autora, stanowiąc zarazem cenną wskazówkę dla wszystkich zainteresowanych.

We Wstępie do niniejszej pracy doktorant jasno nakreślił cel i ukazał problem rozprawy, określając główne pytanie badawcze. Pytanie to można uznać za sformułowanie głównego problemu pracy: autorowi chodzi o zaprezentowanie teorii pastoralnej, duszpasterstwa oraz wniosków pastoralnych wypracowanych przez księdza Stanisława Piotrowskiego dotyczących wychowania dzieci i młodzieży.

Odpowiedź na powyższe pytanie problemowe została zawarta w pięciu rozdziałach tej rozprawy. W pierwszym został przedstawiony rys

biograficzny księdza Piotrowskiego na tle epoki i problemów, z którymi przyszło mierzyć się Kościołowi w drugiej połowie XX wieku. Autor słusznie wyeksponował tutaj te elementy, które wiążą się bezpośrednio z duszpasterstwem oraz z ogólną sytuacją wychowawczą dzieci i młodzieży po II wojnie światowej.

Kolejne rozdziały pracy zostały słusznie ujęte przez autora w kluczu potrójnej misji Kościoła: nauczycielskiej, liturgicznej i pasterskiej. Każda z tych misji musi być realizowana równocześnie, aby proces wychowania człowieka do pełni życia w Chrystusie mógł przebiegać w sposób kompleksowy.

Drugi rozdział jest bardzo rzetelnym studium ukazującym na podstawie analizy zachowanych tekstów homilii i katechez podstawowe treści oraz priorytety pracy duszpasterskiej ks. Piotrowskiego. Autor na kanwie tych analiz dochodzi do dwóch podstawowych wniosków. Po pierwsze: zmiana epoki, obyczajowości, mentalności społeczeństw nie narusza niektórych podstawowych paradygmatów katechezy, ale wymaga uaktualnienia i uwspółcześnienia wielu jej aspektów. Po drugie: niezmienny pozostaje postulat zachowania podstawowej roli rodziców w procesie wychowania religijnego dziecka oraz kluczowej roli katechezy w szkolnym i parafialnym nauczaniu religii. Od ich przygotowania i zaangażowania w wykonywaną misję zależy w największym stopniu rozwój religijny młodego pokolenia.

Trzeci rozdział omawia inne formy ewangelizacji, które leżały w sferze szczególnych zainteresowań ks. infułata. Lata pięćdziesiąte to okres jego intensywnej twórczości literackiej i publicystycznej, w dużej mierze skierowanej do młodego pokolenia. Natomiast okres późniejszy charakteryzował się poszukiwaniem i realizacją takich metod przepowiadania Słowa Bożego, jak: akademia, teatr, Dni Kultury Chrześcijańskiej, Sacrosong itp. Ks. Stanisław Piotrowski, realizując nauczanie Soboru Watykańskiego II, a nawet istotnie antycypując jego wskazania, konsekwentnie wprzegął świat kultury w służbę ewangelizacji i katechizacji społeczeństwa.

Czwarty rozdział jest logiczną konsekwencją poprzedniego. Dotyczy on misji kapłańskiej Kościoła i jej urzeczywistniania w posłudze ks. Piotrowskiego. Liturgia, jednocząc wspólnotę wierzących, ma także doniosłe znaczenie wychowawcze. Piękno celebracji liturgicznych, ich głę-

boka symbolika i treść stanowią silny bodziec ożywiający wiarę. Ponieważ liturgia jest źródłem i szczytem całego życia Kościoła, ale nie wyczerpuje całej jego działalności, dlatego istotne znaczenie wychowawcze i dydaktyczne mają również nabożeństwa pozaliturgiczne oraz pobożność ludowa.

Rozdział piąty, ostatni, dotyczy rozważań na temat misji pasterskiej Kościoła. Spośród bogatego wachlarza różnorodnych form pracy duszpasterskiej księdza infułata najwięcej uwagi – i słusznie – autor poświęcił duszpasterstwu pielgrzymkowemu i duszpasterstwu harcerzy. Te dwie formy aktywności były najdłużej i najbardziej obecne w posłudze charyzmatycznego kapłana. W końcowej części rozdziału Doktorant podjął również refleksje teologiczne i praktyczne spostrzeżenia na temat szeroko zakrojonej działalności charytatywnej.

Rozprawa jest przygotowana starannie. Autor zgodnie z wymogami wprowadza w każdy rozdział, choć niekiedy czyni to zbyt obszernie, dokonuje podsumowań. Jest rzetelny w prezentacji materiału naukowego. Praca jest napisana językiem czytelnym, a jej lektura nie odstrasza czytelnika i nie nudzi. Umiejętność przełożenia myśli teologicznej na płaszczyznę życiową sprawia, że praca obok teologicznego wymiaru ma również wymiar praktyczny, co znacznie podnosi jej walor. Trzeba podkreślić, że jest to rozprawa dobrze i solidnie przygotowana i jasno wyrażająca tematykę, jaka w niej została zawarta. Książka jest wartościowym studium teologiczno-pastoralnym z zakresu badań nad twórczością naukową i literacką oraz działalnością duszpasterską ks. Stanisława Piotrowskiego, który był charyzmatycznym pastoralistą i duszpasterzem, a także pionierem w zakresie niektórych form duszpasterstwa kościelnego. Za przybliżenie i utrwalenie osoby i działalności tego charyzmatycznego kapłana należą się autorowi rozprawy słowa serdecznej podziękności i wdzięczności.

